



Jack, Joseph, and Morton Mandel School
for Advanced Studies in the Humanities



האוניברסיטה העברית בירושלים
הפקולטה למדעי הרוח



Scholion

Interdisciplinary Research Center
in the Humanities and Jewish Studies

ABSTRACTS

MARATHON 2013

Lectures of the Finalists Competing
for the Mandel Post-Doctoral Fellowships, 2013-2016

Dear friends,

The first decade of its activity placed Scholion firmly at the forefront of interdisciplinary research in Jewish studies. The second decade maintains that focus on Jewish studies but has also seen the expansion of Scholion's mission so as to include the full range of scholarship in the humanities.

We are proud to be the Hebrew University's partner in this outstanding project, which maintains high standards of scholarship and makes a profound contribution to the preparation of scholars and scholarship of the next generation. My congratulations and best wishes to the finalists in this now famous intellectual "marathon".

Morton L. Mandel
Chairman of the Board
Mandel Foundation



About the Center



Scholion
Interdisciplinary Research Center
in the Humanities and Jewish Studies

The Scholion Center was founded in 2002, on the initiative of the former president of the Hebrew University, Prof. Menachem Magidor, and with the generous support of the Mandel Foundation. Its original aim was to encourage interdisciplinary research paths that will place Jewish studies at the heart of cultural discourse in Israel and abroad and also secure the Hebrew University's position as the leading institution in the field; with the beginning of its second decade its mandate was expanded to the full gamut of the humanities. We aspire to create a new kind of academic community – one that is multi-aged, interdisciplinary, lively and vibrant, and which holds a productive and friendly discourse.

Scholion Academic Committee 2012-2013

Professor Menahem Ben-Sasson – President of the Hebrew University
Professor Asher Cohen – Rector of the Hebrew University
Professor Reuven Amitai – Dean of the Faculty of Humanities
Professor Israel Yuval - Academic Head of the Jack, Joseph, and Morton Mandel School for Advanced Studies in the Humanities
Professor Shlomo Naeh – Head of the Mandel Institute of Jewish Studies
Professor Daniel R. Schwartz – Academic Head of Scholion
Professor Peter N. Miller - Bard College, New York
Professor Judith Olszowy-Schlanger - École Pratique des Hautes Études, Sorbonne
Professor Malka Rappaport Hovav - Linguistics
Professor Edwin Seroussi - Musicology

Mandel Postdoctoral Fellows: Past and Present

Prof. Yaron Ben-Naeh, 2002-2005.
Currently: Associate Prof., Hebrew University.

Dr. Amram Tropper, 2002-2005.
Currently: Senior Lecturer, Ben-Gurion University.

Prof. Daniel Stoekl - Ben Ezra, 2003-2006.
Currently: Research Prof., École Pratique des Hautes Études, Paris.

Dr. Sarit Shalev-Eyni, 2003-2006.
Currently: Senior Lecturer, Hebrew University.

Dr. Tamar Hess, 2004-2007. Currently:
Lecturer, Hebrew University.

Dr. Manuela Consonni, 2004-2007.
Currently: Senior Lecturer, Hebrew University.

Dr. Pawel Maciejko, 2005-2008.
Currently: Senior Lecturer, Hebrew University.

Prof. Ishay Rosen-Zvi, 2005/6. Currently:
Associate Prof., Tel-Aviv University.

Dr. Havi Dreifuss, 2006-2009. Currently:
Senior Lecturer, Tel-Aviv University.

Dr. Dimitry Shumsky, 2006-2009.
Currently: Lecturer, Hebrew University.

Dr. Reimund Leicht, 2007/8. Currently:
Senior Lecturer, Hebrew University.

Dr. Uzi Leibner, 2007-2009. Currently:
Lecturer, Hebrew University.

Dr. Amos Goldberg, 2007-2010.
Currently: Senior Lecturer, Hebrew University.

Dr. Uri Gabbay, 2008-2011. Currently:
Fellow, Martin Buber Society of Fellows,
Hebrew University.

Dr. Ehud Krinis, 2008-2011. Currently:
Postdoctoral Fellow, University of
Pennsylvania.

Dr. Dalit Assouline, 2009-2012. Currently:
Lecturer, University of Haifa.

Dr. Shai Secunda, 2009-2012. Currently:
Fellow, Martin Buber Society of Fellows,
Hebrew University.

Dr. Maoz Kahana, 2011 –

Dr. Yair Lipshitz, 2011 –

Dr. Yair Furstenberg, 2011 –

Dr. Joseph Witztum, 2012 –

Dr. Ayala Eliyahu, 2012/13

Dr. Katelyn Mesler, 2013 –

The Story of the Sons of God and the Daughters of Men (Gen. 6:1–4) in Light of the Hesiodic Catalogue of Women

Guy Darshan

Guy Darshan studied Classics and Bible at the Hebrew University; his doctoral dissertation studies the stories of origin in the Book of Genesis as compared with ancient Greek and Mediterranean traditions. Currently he is a postdoctoral fellow at the University of Chicago. His research proposal for Scholion is a study of biblical law codes in light of comparable ancient material from the eastern Mediterranean.

The first four verses of Genesis 6 are among the most enigmatic verses in the Pentateuch, and almost all scholars agree that this unit is fragmentary and incomplete. In this talk I will briefly survey the issues raised in research on this fragmented story, and try to trace its original shape in light of the parallel to the most important Greek genealogical composition, i.e. the Hesiodic Catalogue of Women. I will mainly focus on the scene described in Papyrus Berlin 10560, which preserves part of the end of the Catalogue of Women, and similar traditions from the ancient Greek world, which have not received enough attention in biblical research. The comparison between these sources has significance for the understanding of the literary traditions known in the eastern Mediterranean in the first half of the first millennium BCE and their development, and for the formation processes of this biblical narrative.

Eviatar Shulman

Eviatar Shulman studied psychology, and then concentrated upon Buddhism, at the Hebrew University; his doctoral dissertation analyzes the thought of Nāgārjuna, the founder of the Buddhist “Middle-way” school of thought. Currently he is teaching at the Hebrew University and at Tel-Aviv University. His research proposal for Scholion focuses on the nature of a Buddha – the apparent discrepancy between being both a man of flesh and blood and also an object of intense devotion and veneration, something of an other-worldly being.

The Buddhist Theory of Enlightenment

The notion of enlightenment is central to Buddhism and to the broader understanding of religious experience. The textual traditions of early Buddhism, which purport to represent the historical Buddha, display a wide variety of approaches to understanding this seminal event. Among these, a central tradition defines enlightenment as a deep meditative state, in which a philosophical realization arises. Hitherto, scholars have been suspicious of this theory, which situates a theoretical realization in a mental state that transcends conceptuality. In this talk we will see that this tradition can be trusted and its conceptual pattern retained if as we redefine the nature and function of the relevant philosophical content.

The acme of enlightenment is understood to be a realization of the so-called “Four Noble Truths.” This doctrine focuses on the universal danger of desire, which it defines as the root of all human suffering. A careful reading of the relevant textual formulas suggests, however, that they do not refer to any theoretical content: The awakening Buddha, who has grown accustomed to seeing Buddhist truth and to experiencing reality accordingly, does not discover a philosophical principle. Rather, the philosophical language is a description or theorizing of a particular meditative perception, in which the Buddha or his disciple attains a specific, concrete realization regarding the direct contents of his experience. This perception is not “life is suffering”, “desire is the origin of suffering” or “Nirvana is the end of suffering”, as is commonly believed. Rather, the Buddha realizes that “this is suffering” – in the sense that “this particular event is suffering” – “this is the arising of suffering” and “this is the cessation of suffering.” Philosophy functions here as a practical method of observation, which is implemented in the meditative state in real time. This theory thus raises fascinating questions regarding the relation between religious theory and experience.

Jonathan Simon

Jonathan Simon studied philosophy at Columbia and at New York University. His NYU doctoral dissertation, “The Sharp Contour of Consciousness,” focuses on the contrast between the gradual nature of the material world and the sharpness of consciousness: the fact that the statement that someone is bald can be vague while the statement that someone is conscious cannot. Currently he is a postdoctoral fellow at the Australian National University in Canberra. He has proposed to Scholion two projects: one that builds upon his doctoral work and focuses on the relationship between experience, perception, and value; the other, in the field of political and legal philosophy, addresses issues concerning the legal status of sovereign bodies that do not control habitable territory.

The Puzzle of Inverted Affective Experience

We have an easy enough time conceiving of the possibility of inverted color experience. “What if my red were your green?” is a question to lure first-year philosophy students into epistemological quandary. In contrast, it is very hard to make sense of inverted affective experience. Philosophy professors rarely ask, “What if my pleasure were your pain?”. When asked, the question is often misunderstood, and when understood it is often deemed incoherent. It is no accident that the analytic behaviorists and functionalists usually focus on the relation between pain experience and pain behavior, while their critics focus on the lack of a relation between color experience and color behavior. And it is sometimes argued that color inversion is not possible (despite appearances to the contrary) precisely because there can be no color experience without affective experience - yellow is warm and blue is cold. I find this contrast puzzling. Shouldn’t all phenomenal experience be treated equally? In this talk I will suggest that the inversion of affective experience is coherent, just as the inversion of color experience is coherent. I will then attempt to diagnose the temptation we all feel to consider affective inversion to be incoherent. There is a sort of incoherence in affective inversion scenarios, I concede, but it is a kind of rational incoherence in the agents in these scenarios, not a structural incoherence in the scenarios themselves. The lecture will conclude with a sketch of an analysis of this rational incoherence.

Aynat Rubinstein

Aynat Rubinstein studied linguistics and computer science in the interdisciplinary honors program at Tel-Aviv University, then pursued graduate studies in linguistics – completing an MA at Tel-Aviv and then a doctorate at the University of Massachusetts at Amherst. Her doctoral dissertation, “Roots of Modality,” studies the interplay of grammar and context in the interpretation of modal words like “ought,” “necessary,” and “need.” Currently she is a postdoctoral fellow at Georgetown University. Her research proposal for Scholion builds upon her doctoral work and addresses issues pertaining to preference-based modality and distinctions between weak and strong modality (e.g., “you ought to” vs. “you have to”).

Different Grades of Necessity: How to Say “ought” in Hebrew?

The ability to talk about what is possible or necessary, but may never be realized in actuality, is a deeply human ability. All languages have expressions that convey such modal notions, and the study of these has been a central topic of research in linguistics for decades. Within existing theories, a question that has received much attention but has proven difficult to resolve concerns the difference between strong and weak grades of necessity (exemplified by the meaning of must and ought in English). The challenge is both semantic and morphological. First, what aspect of meaning makes certain necessities stronger than others? And second, in terms of form, do expressions of necessity “wear their strength on their sleeves”? Against the backdrop of a Kratzerian context-dependent semantics of modality, I propose that the distinction between what is weakly and strongly necessary reflects a split between what is and is not negotiable in a conversation. It is thus a distinction that is rooted in the dynamics of discourse. I then present the challenge of connecting this proposal with the form that expressions of weak necessity take cross-linguistically. I conclude by discussing languages like Hebrew, which seem to lack a clear counterpart of “ought”, thereby raising the question of whether all grades of necessity can be expressed in every language. Understanding the relationship between graded necessity and the meaning of comparison and preference provides a theoretical basis for answering this question of universality.

Naama Tsal

Naama Tsal studied literature and philosophy in the interdisciplinary honors program at Tel-Aviv University. After completing an M.A. in modern philosophy she moved to the Hebrew University, where she wrote her doctoral dissertation on “The Other in the Poetics of Yehoshua Kenaz.” Currently she is a Guggenheim postdoctoral fellow at the Hebrew University. Her research proposal for Scholion focuses on notions of everyday life in various genres of Hebrew literature of the nineteenth and twentieth centuries, especially on the tensions inherent in attempts to meld western poetic traditions with the Hebrew literary imagination.

On the Narrator-Character Relationship as a Dialogic Relationship: Ethical Approaches to the Linguistic Otherness of a Literary Character

This lecture will translate the philosophical I-other relationship into a new understanding of the poetic narrator-character relationship. It builds upon my doctoral work, investigating the extraordinary oeuvre of Yehoshua Kenaz in the field of Hebrew literature. Kenaz, a Hebrew-speaking Israeli, has often placed immigrants at the center of his stories. On the basis of Kenaz’s innovative poetic practices on the one hand, and mainline philosophical-dialogical approaches, (especially Levinas’ “face-to-face” and Buber’s “I and thou,”) on the other, the lecture will demonstrate that the image of the foreign character, born in the dialogical context of encounter, is not based upon full comprehension and understanding. Rather, it is based upon a recognition of an impassable distance, of a deep and fundamental absence, vis à vis radical otherness (“alterity”) that can neither be overcome nor assimilated.

Why is Modern Jewish Folklore Identified with Ethnicity in Israeli Scholarship?

Dani Schrire

Dani Schrire first studied philosophy and geography at the Hebrew University, and then moved over to the study of folklore; his doctoral dissertation addresses the study of diasporan Jewish folklore as it moved from Europe to Israel in the 1940s and 1950s in the wake of the Holocaust. Currently he is a postdoctoral fellow at the Hebrew University. His research proposal for Scholion focuses on the emergence of Jewish folklore in international scholarly networks.

In recent decades Israeli scholarship has identified modern Jewish folklore as ethnicity – a plurality of folk cultures associated with various “communities” rather than a national popular culture. Most often this is taken to be a “natural” state of affairs for a society composed of immigrants from various lands of origin. However, historical examination of the study of Jewish folklore reveals that, since the early twentieth century, there have been two competing approaches: one that presented Jewish folklore as a unity and the other that emphasized its multi-cultural nature. With the foundation of the State of Israel the former approach alone was given institutional support, but nevertheless, already by the end of the 1950s Jewish folklore in Israel came to be defined in pluralistic terms formulated along ethnic lines. This may be explained with the help of a constructivist approach, which will clarify that Jewish folklore was formulated in heterogeneous ways in different research centers and international scholarly networks in the first half of the twentieth century. With the move of folklore research to Israel, Jewish folklore was identified in competing voices and sites, and it proved impossible to unify them all as a single national popular culture.

The Middleman: Ludwig Strauss’s German-Hebrew Bilingualism

Rachel Seelig

Rachel Seelig studied comparative literature at Stanford University, focusing upon German and Hebrew, and then moved to Jewish studies at the University of Chicago. Her doctoral dissertation focused on Jewish literature – in German, Hebrew, and Yiddish -- in Berlin during the Weimar period. Currently she is a postdoctoral fellow at the University of Toronto. Her research proposal for Scholion focuses on Jewish writers from eastern Europe who crossed paths with German Jewish writers in Berlin in the years between the world wars.

Shortly after immigrating to Palestine from Germany, Ludwig Strauss composed an ode to the bay of Haifa, which appeared in the volume *Land Israel* (1935), the poet’s love letter to his new home. Although “An die Bucht” (To the Bay) was first published in German, it emerged out of a process of simultaneous auto-translation between Strauss’s native tongue and his newly acquired Hebrew. The result was two versions of the poem – and the beginning of a bilingual career. This lecture traces Strauss’s linguistic transfer alongside his geographical trajectory. Situating his work within the broader discourse on the role of the Jew in German literary culture, I explore his attempt to construct a distinct German-Jewish poetic genealogy originating with the Hebrew poetry of the Psalms and the Golden Age of Spain. Strauss sought to insert himself in this tradition through his bilingual writing, thereby uprooting German-Jewish poetry from the German fatherland and rerouting it to the Jewish homeland. And yet, close analysis of Strauss’s process of auto-translation reveals less uprooting than cross-fertilization. The two versions of the poem demonstrate continuous traversal of the border between languages and literary traditions. This case-study of an underexplored bilingual poet challenges approaches to Jewish literary studies predicated on the conventional dichotomy of homeland and exile and on the geographical and linguistic boundaries this division implies.

The “Black Wedding”: Magic and the Discourse of Modernity in Eastern European Jewry

Uriel Gellman

Uriel Gellman studied Jewish history and general history at the Hebrew University, completing his doctorate with a dissertation on the history of Hasidism in the first half of the nineteenth century. Currently he is teaching at the Hebrew University and at Ben-Gurion University. His research proposal for Scholion focuses on Jewish reactions to plagues in Europe beginning in the early modern period, studying the interplay between religion, magic, science, and ritual.

Cholera struck Europe in waves during the nineteenth century, shaking the demographic foundations of the continent. It was a challenge to the success of Enlightenment and the modernist project. Together with the first hygienic and medical steps, many European societies turned to religion and magic, part of a turn to romanticism, to allay the catastrophic results. This displayed the inherent tension between religion and scientific knowledge and highlighted cultural disparities implicit during the age of tolerance and individual freedom. This lecture will center on rituals performed by Eastern European Jews to protect themselves from plagues, rituals that became part of standard religious life. In the center of my lecture will stand the “Black Wedding” ceremony – a newly invented ritual most popular among Jews, which embodied symbolisms and perceptions of space and identity. Such magic stood at the core of an ideological dispute among Jewish subgroups. These rituals grant insight into the power relations between orthodoxy and modernists, and between Jews and non-Jews. These magical practices left their mark in contemporary printed sources, in various languages, in the press, *belles lettres*, and rabbinic literature. Tracing these marks will demonstrate the relevant cultural changes, and offer an alternative narrative of modernization within the complexity of the triangle of religion, magic, and scientific knowledge.

“Sacred Communities” in Provence: Wine, Society and Halakhah

Pinchas Roth

Pinchas Roth studied Talmud at the Hebrew University and, after an MA in medieval Jewish history at Yeshiva University, returned to Hebrew University and wrote a doctoral dissertation on rabbis and Jewish law in southern France in the thirteenth and fourteenth centuries. Currently he is a postdoctoral fellow at New York University. His research project for Scholion will build on his work on the rabbinical world of southern France but also address similar material from medieval England.

The laws of kosher wine in the Middle Ages have been intensively examined for northern Europe, and they are now well recognized as a locus of Jewish legal creativity. The geographic, economic and legal aspects of the wine trade in southern France differed from those in northern Europe, where the Tosafists were trying to align their reading of the Talmudic sources with their self-perception as a “sacred community”. Well aware of legal developments in other regions, the Jews of southern France adopted some of the innovations of the Tosafists while rejecting others, thus carving out a distinct halakhic tradition. In a process that was not confined to the rabbinic elite and which challenges regnant assumptions about their supposedly lax religious character, Provençal communities followed, questioned, and formed halakhah.

Focusing on several responsa from medieval Provence and Languedoc, I will try to collapse simple dichotomies between law and society and between strict and lenient halakhic approaches, in the hope of identifying the unique contours of halakhah in southern France. As a case-study in one specific aspect of medieval Jewish law that is embedded in time, place, and culture, this paper aims towards a history of halakhah that is fully engaged with current historiographical approaches and contributes more broadly to the study of law and society.

Thursday
3.1.2013
Room 2001, Rabin Building

יום חמישי
כא בטבת, תשע"ג, 3 בינואר 2013
בניין רבין, חדר 2001

09:00	Menahem Ben-Sasson Greetings
	Daniel R. Schwartz Opening remarks
09:15	Guy Darshan The Story of the Sons of God and the Daughters of Men (Genesis 6:1–4) in Light of the Hesiodic Catalogue of Women
09:45	Eviatar Shulman The Buddhist Theory of Enlightenment
10:15	Jonathan Simon The Puzzle of Inverted Affective Experience
10:45	Aynat Rubinstein Grades of Necessity: How to Say "ought" in Hebrew?
11:15	Coffee Break
11:30	Naama Tsal On the Narrator-Character Relationship as a Dialogic Relationship: Ethical Approaches to the Linguistic Otherness of a Literary Character
12:00	Dani Schrire Why is Modern Jewish Folklore Identified with Ethnicity in Israeli Scholarship?
12:30	Rachel Seelig The Middleman: Ludwig Strauss's German-Hebrew Bilingualism
13:00	Uriel Gellman The "Black Wedding": Magic and the Discourse of Modernity in Eastern European Jewry
13:30	Pinchas Roth "Sacred Communities" in Provence: Wine, Society and Halakhah

9:00	מנחם בן-ששון ברכות
	דניאל שוורץ דברי פתיחה
9:15	גיא דרשן סיפור בני האלהים ובנות האדם (בראשית ו' 1-4) לאור קטלוג הנשים ההסיודי
9:45	אביתר שולמן ההארה בתורה הבודהיסטית
10:15	יונתן סיימון החידה של היפוך של חווית הנאה וכאב
10:45	עינת רובינשטיין דרגות שונות של הכרח: איך אומרים ought בעברית?
11:15	הפסקה
11:30	נעמה צאל היחס מִסְפָּר-דמות כיחס דיאלוגי: גישות אתיות לאֶחָרָת לשונית של דמות
12:00	דני שרירא מדוע מזוהה הפולקלור היהודי המודרני עם אתניות במחקר הישראלי?
12:30	רחל זליג המתווך: על דו-לשוניות גרמנית-עברית אצל לודוויג שטראוס
13:00	אוריאל גלמן "החתונה השחורה": מאגיה ושיח המודרנה ביהדות מזרח אירופה
13:30	פנחס רוט "קהילות קודש" בפרובנס: יין, חברה והלכה

"החתונה השחורה": מאגיה ושיח המודרנה ביהדות מזרח אירופה

אוריאל גלמן

אוריאל גלמן למד בחוג להיסטוריה של עם ישראל ובבית הספר להיסטוריה באוניברסיטה העברית. הוא השלים את עבודת הדוקטור שלו על תולדות החסידות במחצית הראשונה של המאה התשע עשרה. השנה הוא מלמד באוניברסיטה העברית ובאוניברסיטת בן-גוריון בנגב. הצעת המחקר שלו לסכוליון מתמקדת בתגובות של יהודים למגפות באירופה למן העת החדשה המוקדמת, ועוסקת במורכבות היחסים שבין דת, מאגיה ומדע.

מגפת הכולרה שהיכתה באירופה בכמה גלים לאורך המאה התשע עשרה, זיעזעה את התשתית הדמוגרפית של היבשת והיוותה תזכורת מוחשית וכואבת למגבלותיה של מהפכת הנאורות ושל הפרויקט המודרני בכללו. אמצעים מגוונים ננקטו לנוכח חוסר האונים מול פגעי הטבע, ולצד צעדים ראשוניים בשדה המדעי-רפואי והנחלת מודעות להיגיינה ומניעה, נטו חברות שונות אל הדת והמאגיה כחלק מהפנייה אל הלכי רוח רומנטיים. נטייה זו הבליטה את המתח האינהרנטי שבין דת למדע והציפה פערים תרבותיים שהוכלו בעידן הסובלנות וחירויות הפרט. ההרצאה תתמקד בריטואלים שבוצעו בחברה היהודית במזרח אירופה בזמן מגפות, שיש לראותם כחלק מהריטואליזציה של החיים הדתיים שהחלה בעת החדשה המוקדמת. במוקד יעמוד טקס "החתונה השחורה" - ריטואל מחודש, הנפוץ ביותר בקרב יהודים, שאוצר בתוכו מערכות של סמלים ותפיסות של מרחב וזהות. המאגיה עמדה במוקד שיח אידיאלוגי רווי מתח שהתפתח בחברה היהודית, ותשמש צוהר אל יחסי הכוחות בתוכה - בין אורתודוקסים למודרניסטים, ובין יהודים ללא-יהודים. הריטואלים השאירו רושם במקורות התקופה, בשפות שונות, ואת תיאוריהם נמצא בעיתונות, בספרות היפה ובספרות רבנית. כל אלו מלמדים על היחס המשתנה כלפיהם ועל התמורות התרבותיות, ובכך מציעים אפיק אלטרנטיבי לתיאור מהלכי המודרניזציה בתוך המשולש הסבוך של דת, מאגיה ומדע.

פנחס רוט

פנחס רוט למד תלמוד באוניברסיטה העברית, ואחרי תואר שני באוניברסיטת ישיבה (ניו יורק) בתולדות היהודים בימי הביניים הוא חזר לאוניברסיטה העברית ובה כתב עבודת דוקטור על רבנים והלכה בדרום צרפת במאות ה"ג וה"ד. השנה הוא פוסט-דוקטורנט באוניברסיטת ניו יורק. הצעת המחקר שלו לסכוליון ממשיכה את מחקרו על העולם הרבני של דרום צרפת אך גם מתייחסת לחומר דומה מאנגליה בימי הביניים.

"קהילות קודש" בפרובנס: יין, חברה והלכה

הלכות יין כשר בימי הביניים נחקרו באופן אינטנסיבי, ביחס לצפון אירופה, וידועות היטב כשדה של יצירתיות משפטית יהודית. אולם פני ענף היין בדרום צרפת, בכל הקשור לגיאוגרפיה, כלכלה וחוק, היו שונים מאוד מאלה של צפון אירופה, אשר בה התאמצו בעלי התוספות להשלים בין קריאת המקורות התלמודיים מכאן ודימויים העצמי כ"קהילה קדושה" מכאן. יהודי דרום צרפת, שהיו מודעים היטב להתפתחויות ההלכתיות באזורים אחרים, אימצו חלק מחידושיהם של בעלי התוספות אך דחו אחרים, וכך עצבו מסורת הלכתית מוגדרת משל עצמם. בתהליך זה, שלא היה מוגבל לאליטה הרבנית בלבד ואשר מציב סימן שאלה ליד ההנחה הרווחת שאופיים הדתי של יהודי פרובנס היה בדרך כלל רופף, קהילות אלה שמרו על ההלכה, הקשו עליה, וגם עצבו. מתוך עיון במספר שאלות ותשובות מפרובנס ולנגדוק של ימי הביניים אבקש לחתור מתחת לדיכטומיות הפשוטות שבין הלכה וחברה, או בין גישות מחמירות ומקילות להלכה, על מנת לזהות את מאפייניה האמתיים של ההלכה בדרום צרפת בתקופה היא. זוהי דוגמא של גישה לחקר תולדות ההלכה הניזונית ממגמות היסטוריוגרפיות עכשוויות והעשויה לתרום באופן נרחב לחקר יחסי משפט וחברה.

המתווך: על דו-לשוניות גרמנית-עברית אצל לודוויג שטראוס

זמן קצר לאחר שעלה מגרמניה לארץ ישראל פרסם לודוויג שטראוס שיר מזמור למפרץ חיפה - מעין מכתב אהבה לביתו החדש. אף על פי ששיר זה, "אל המפרץ", פורסם לראשונה בגרמנית, הוא נולד מתוך תהליך בו-זמני של תרגום עצמי, בין שפת אמו של שטראוס, גרמנית, ובין השפה החדשה שהלך ורכש. התוצאה: שתי גרסאות של השיר, וראשיתה של קריירה דו-לשונית. ההרצאה עוקבת אחר מעברו הלשוני של שטראוס במקביל לנדודיו הגיאוגרפיים. במסגרת השיח על אודות מקומם של היהודים בתרבות הגרמנית, אבקש לעמוד על ניסיונו של שטראוס לבנות אילן יחס של השירה היהודית הגרמנית החל בספר תהלים ודרך תור הזהב של יהודי ספרד. באמצעות כתיבה דו-לשונית ביקש שטראוס למקם את עצמו במסורת זו, תוך עקירת המסורת היהודית הגרמנית ממולדתה הגרמנית והשתלטה מחדש בארץ האבות, אולם בחינה מקרוב מגלה שיותר משיש כאן עקירה והשתלה יש הפרייה הדדית. שתי הגרסאות של השיר מלמדות על חצייה חוזרת ונשנית של הגבולות בין לשונות ומסורות ספרותיות, וכך מציבות סימני שאלה ליד גישות לספרות היהודית הבנויות על הדיכוטומיה הקונבנציונלית שבין "ארץ האבות" ו"גולה" ועל הגבולות הגיאוגרפיים והלשוניים המשתמעים מהבחנה זו.

רחל זליג

רחל זליג למדה ספרות השוואתית באוניברסיטת סטנפורד - בעיקר ספרות גרמנית ועברית. לאחר מכן למדה מדעי היהדות באוניברסיטת שיקאגו; עבודת הדוקטור שלה עסקה בספרות היהודית בברלין בתקופת ויימאר - בגרמנית, בעברית, וביידיש. השנה היא פוסט-דוקטורנטית באוניברסיטת טורונטו. הצעת המחקר שלה לסכוליון מתמקדת בסופרים יהודים ממזרח אירופה ובמפגשם עם סופרים יהודים גרמנים בברלין בין שתי מלחמות העולם.

מדוע מזוהה הפולקלור היהודי המודרני עם אתניות במחקר הישראלי?

דני שרירא

בעשרות השנים האחרונות מזוהה הפולקלור היהודי המודרני במחקר בישראל עם אתניות - כריבוי של תרבויות עממיות "עדתיות" ולא כתרבות עממית לאומית. זיהוי זה נתפס לרוב כמשקף מצב עניינים "טבעי" של חברה שהיגרו אליה קבוצות ממקומות שונים. עם זאת, בחינה היסטורית של חקר הפולקלור היהודי מראשית המאה העשרים ואילך מצביעה על קיומן של שתי תפיסות שהתקיימו זו לצד זו: תפיסה שהציגה את הפולקלור היהודי באופן אחדותי ותפיסה שהדגישה את הריבוי התרבותי היהודי. עם הקמת מדינת ישראל זכתה הגישה האחדותית לגושפנקא מוסדית בלעדית. למרות זאת, כבר מסוף שנות החמישים זוהה הפולקלור היהודי בישראל כריבוי שנוסח במושגים אתניים. על-מנת להסביר זאת מאומצת בהרצאה גישה קונסטרוקטיביסטית. גישה זו מבהירה כי הפולקלור היהודי עוצב באופן הטרוגני במרכזים מחקריים שונים וברשתות מחקריות בינלאומיות נפרדות במהלך המחצית הראשונה של המאה העשרים. עם המעבר של המחקר הפולקלוריסטי לישראל, זוהה הפולקלור היהודי בקלות ואתרים מתחרים, מבלי שתהיה אפשרות לאחדם כתרבות עממית לאומית.

דני שרירא למד פילוסופיה וגיאוגרפיה באוניברסיטה העברית, והמשיך ללימודים מתקדמים בפולקלור; עבודת הדוקטור שלו עסקה במעבר של חקר הפולקלור היהודי מאירופה לישראל בשנות ה-40 וה-50 לנוכח השבר שנגרם בשואה. כעת הוא עמית פוסט-דוקטורט באוניברסיטה העברית. הצעתו לסכוליון מתמקדת בצמיחת הפולקלור היהודי ברשתות מחקריות בינלאומיות.

דרגות שונות של הכרח: אין אומרים ought בעברית?

עינת רובינשטיין

היכולת לבטא במילים מחשבות על מה שאפשרי או הכרחי, אך יתכן שלא יתממש במציאות, היא יכולת אנושית מובהקת. ביטויים מודאליים, כאלה המביעים הכרח ואפשרות, קיימים בכל שפות תבל. חקר המודאליות היה, על כן, ועודנו נושא מחקר מרכזי בבלשנות. שאלה קשה במיוחד שעמה מתמודדות התאוריות הקיימות נוגעת לקיומן של דרגות שונות של הכרח המובעות על ידי ביטויים מודאליים (דרגות אלה מודגמות על ידי must ו-ought באנגלית). ביטויים אלה מציבים אתגר כפול לתאוריה: אתגר סמנטי ואתגר מורפולוגי-צורני. מן ההיבט הסמנטי, נשאלת השאלה איזה פן של משמעות אחראי ליצירת ההבדל בין הכרח "חזק" להכרח "חלש" יותר. מן הפן הצורני, נרצה להסביר את הקשר בין דרגת ההכרח שמביע ביטוי מודאלי נתון לבין הצורה המורפולוגית שהוא עוטה. בהרצאה זו, אציג את הצעתי כי דרגות ההכרח השונות משקפות הבדל יסודי ברמת השיח, בין מה שמוסכם על המשתתפים בשיח ומה שעדיין נתון למשא ומתן ביניהם. בהמשך, אשאל כיצד הניתוח הסמנטי (לפי המודל הקראצריאני) מתקשר לביטוי המורפולוגי של הכרח חלש בשפות שונות. אחתום בתיאורה של העברית, שבה לא ניתן למצוא בקלות מקבילה ל-ought האנגלי. קיומן של שפות מסוג זה מאיר באור חדש את שאלת האוניברסליות של קונספטים מודאליים. כדי לדעת אם דרגות ההכרח השונות ניתנות להבעה בכל השפות, יש לחקור את הקשר בין ביטויי הכרח לביטויים של השוואה והעדפה.

עינת רובינשטיין למדה בלשנות ומדעי המחשב בתכנית הבינתחומית למצטיינים באוניברסיטת תל-אביב. לאחר מכן התרכזה בבלשנות: אחרי תואר שני בתל-אביב היא סיימה דוקטורט באוניברסיטת מסצ'וסטס. הדיסרטציה שלה עוסקת ביחס בין דקדוק וקשר בפירושן של מילים המבטאות הכרח וצורך. השנה היא פוסט-דוקטורנטית באוניברסיטת ג'ורג'טאון. הצעת המחקר שלה לסכוליון בונה על הדוקטורט שלה ובוחנת מילות הכרח וצורך המבוססות על העדפות, ואת ההבחנות בין הכרחים חזקים והכרחים חלשים.

היחס מְסַפֵּר-דמות כיחס דיאלוגי: גישות אתיות לאחרות לשונית של דמות

נעמה צאל

נעמה צאל למדה ספרות ופילוסופיה בתכנית הבינתחומית למצטיינים באוניברסיטת תל-אביב. אחרי שסיימה שם תואר שני בפילוסופיה מודרנית היא עברה לאוניברסיטה העברית, שם כתבה דיסרטציה על האחר בפואטיקה של יהושע קנז. השנה היא מלגאית פוסט-דוקטורט של קרן גוגנהיים, במסגרתה היא ממשיכה לפתח את הגישה הפילוסופית-אתית אל הדמות הספרותית. הצעת המחקר שלה לסכוליון מתמקדת בתפיסות של יומיום בז'אנרים שונים בספרות העברית של המאה ה-19 וה-20, תוך התמקדות במתחים העקרוניים במיזוג של מסורות פואטיות מערביות ועבריות בגיבוש הדמיון הספרותי העברי.

בבסיס ההרצאה תיערך עבודת תרגום של היחס הפילוסופי אני-אחר, אל הצבת הבנה חדשה של היחס הפואטי מְסַפֵּר-דמות. הגישה האתית אל עיצוב דמות ככתיבה מתוך יחס דיאלוגי, תפותח על בסיס פרקטיקות פואטיות מרכזיות של עיצוב דמות בהן נוקט הסופר יהושע קנז (עליהן הרחבתי בעבודת הדוקטור שלי). בהרצאה, אתעכב בעיקר על הפרקטיקות החדשניות של קנז ביחס לעיצוב לשונה של דמות מהגרת הדוברת לשון זרה. אפתח גישה דיאלוגית אל עיצובה של הדמות הספרותית תוך התחקות אחר פרקטיקות פואטיות קנזיות כמו הנכחת היעדר התפיסה המלאה, קליטה חלקית של הלשון הזרה, חריגה עיקשת מחיקוי, טביעת נקודות עיוורון במרחב של הדיוקן ופואטיקה של חירשות. על בסיס גישות פילוסופיות-דיאלוגיות, בהן מושגים "פנים-אל-פנים" (עמנואל לוינס) והיחס "אני-אתה" (מרטין בובר), אבקש להראות כיצד דיוקן של דמות הנולדת מתוך מסגרת דיאלוגית של מפגש, מבוסס לא על תפיסה מלאה והבנה, אלא על הכרה במרחק לא עביר נוכח אחרות רדיקלית שאיננה ניתנת לכיבוש או להטמעה.

אביתר שולמן

אביתר שולמן למד פסיכולוגיה, ולאחר מכן התמקד בחקר הבודהיזם, באוניברסיטה העברית. עבודת הדוקטור שלו עוסקת בהגותו של נאגארג'ונה, מייסד אסכולת "דרך האמצע" הבודהיסטית. כיום הוא מלמד באוניברסיטה העברית ובאוניברסיטת תל-אביב. הצעת המחקר שלו לסכוליון בוחנת את טבעו של הבודהה לאור הפער שבין היותו בן אנוש עשוי בשר ודם לבין היותו דמות על-אנושית ומיתולוגית המהווה מושא לאמונה ולפולחן.

ההארה בתורה הבודהיסטית

מושג ההארה מרכזי לבודהיזם ולהבנת החוויה הדתית בכללותה. המסורות הטקסטואליות של הבודהיזם המוקדם, המתיימרות לייצג את הבודהה ההיסטורי, מציגות מכלול מורכב של גישות לגבי טבעה של חוויה מכוננת זו. מבין הגישות השונות, המסורת העיקרית מגדירה את ההארה כמצב מדיטטיבי של ריכוז מעמיק בו מתעוררת תובנה פילוסופית. עד כה, הטילו החוקרים ספק בתיאור זה, המחבר בין הבנה של אמת רעיונית לבין מצב חוויתי המוגדר כנטול-המשגה. בהרצאה זו נראה כי ניתן דווקא לבטוח בתיאור ולתקף את קווי המתאר היסודיים שלו, בתנאי שנגדיר מחדש את אפיונו ותפקודו של התוכן הפילוסופי המדובר.

פסגת אירוע ההתעוררות מובנת כידעה של תורת ארבע האמיתות הנאצלות. תורה זו מזהה את הסכנה האוניברסאלית שבתשוקה ומגדירה אותה כסיבת סבלו של האדם, אך קריאה זהירה של הגרסאות הטקסטואליות המדוברות מבהירה כי הן אינן מתייחסות כלל לתוכן רעיוני: בתודעה שהורגלה לראות אמת בודהיסטית ושלמדה להגיב לחוויותיה בהתאם, הבודהה אינו מתודע אל אמת פילוסופית תיאורטית. השפה הפילוסופית מהווה במקרה זה תיאור או המשגה של תצפית מדיטטיבית פרטנית, בה רואה הבודהה או תלמידו לנגד עיניו אמת קונקרטי מעשית. התצפית איננה "חיים הם סבל", "התשוקה היא מקור הסבל", ו"הנירוואנה היא קץ הסבל", אלא "זהו סבל" - בבחינת "אירוע הכרתי רגעי זה נחוה כסבל" - "זו הופעת הסבל" ו"זו הכחדת הסבל". הפילוסופיה מתפקדת כאן כצורת התבוננות מעשית המיושמת בזמן-אמת במצב המדיטטיבי. תיאור זה פותח, אפוא, שאלות מעניינות לגבי הקשר בין תפיסות תיאורטיות לבין השפעתן על מצבים חווייתיים.

יונתן סיימון

יונתן סיימון למד פילוסופיה באוניברסיטת קולומביה ובאוניברסיטת ניו-יורק. עבודת הדוקטור שלו עוסקת בהבדל הבולט שבין החדות של תודעה וההדרגתיות של העולם החומרי; כך לדוגמה, האמירה שאדם מסוים קרח עשויה להיות עמומה באופן שבו האמירה שלאדם מסוים יש תודעה אינה יכולה להיות עמומה. כעת הוא פוסט-דוקטורנט באוניברסיטה הלאומית של אוסטרליה. הוא הציג לסכוליון שני פרויקטים. האחד בונה על מחקרו לדוקטורט ועוסק בזיקות בין ניסיון, תפיסה חושית וערכים, ואילו האחר, בתחום של פילוסופיה משפטית ופוליטית, עוסק בסוגיות הקשורות למעמד המשפטי של גופים ריבוניים שאינם שולטים בטריטוריה מיושבת כלשהי.

החידה של היפוך של חווית

הנאה וכאב

קל לנו לדמיין היפוך של חווית צבע, אבל קשה מאוד לדמיין היפוך של חווית הנאה וכאב. כך, פרופסורים לפילוסופיה נוהגים לשאול תלמידי שנה א' "מה היה קורה אילו מה שאדום אצלי היה ירוק אצלך?", כדי להכניסם למבוך אפיסטמולוגי, אולם אינם מרבים לשאול: "מה היה קורה אילו ההנאה שלי היתה כאב שלך?". זאת ועוד, כאשר נשאלת השאלה האחרונה, פעמים רבות אין מבינים אותה, או חושבים שהיא אינה קוהרנטית. לכן, אין זה מפתיע שביהייביריסטים ופונקציונליסטים מתמקדים בדרך כלל ביחס שבין החוויה של כאב והתנהגות הקשורה לכאב, ואילו מבקריהם מתמקדים בעובדה שאין יחס דומה בין החוויה של צבע והתנהגות הקשורה לצבע. לעתים אף טוענים, שהיפוך של חווית צבע אינו אפשרי בדיוק משום שאין חוויה של צבע ללא חוויות הקשורות להנאות וכאבים - צהוב הנו חמים ואילו כחול הנו קר. ניגוד זה מתמיה. אני אטען שהיפוך של חוויות הנאה וכאב קוהרנטי באותה מידה כמו היפוך של חווית צבע; מה שמסביר את הנטייה לחשוב אחרת היא העובדה שבמקרים של היפוך חוויות הנאה וכאב אכן מעורב חוסר-קוהרנטיות, אבל לא בתיאור של המקרה, אלא חוסר-קוהרנטיות רציונלי באדם שחוהה את החוויות האמורות. לבסוף ישורטט ניתוח של חוסר-קוהרנטיות רציונלי זה.

מלגאי מנדל בעבר ובהווה

פרופ' ירון בן-נאה, תשס"ג-תשס"ה.
כיום: פרופסור חבר בחוג להיסטוריה של עם ישראל ויהדות זמננו באוניברסיטה העברית.

ד"ר עמרם טרופר, תשס"ג-תשס"ה.
כיום: מרצה בכיר במחלקה להיסטוריה של עם ישראל, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב.

פרופ' דניאל שטוקל-בן עזרא, תשס"ד-תשס"ו.
כיום: מרצה ב-École Pratique des Hautes Études בפריז ומשוין למעבדת "המזרח והים התיכון".

ד"ר שרית שלו-עיני, תשס"ד-תשס"ו.
כיום: מרצה בכירה בחוג לתולדות האמנות באוניברסיטה העברית.

ד"ר תמר הס, תשס"ה-תשס"ז.
כיום: מרצה בחוג לספרות עברית באוניברסיטה העברית.

ד"ר מנואלה קונסוני, תשס"ה-תשס"ז.
כיום: מרצה בכירה בחוג ללימודים רומאניים ולטינו-אמריקניים ובבית הספר להיסטוריה באוניברסיטה העברית.

ד"ר פאבל מצ'ייקו, תשס"ו-תשס"ח.
כיום: מרצה בכיר בחוג למחשבת ישראל באוניברסיטה העברית.

פרופ' ישי רוזן-צבי, תשס"ו.
כיום: פרופסור חבר בחוג ללימודי התרבות העברית באוניברסיטת תל-אביב.

ד"ר חוי דרייפוס, תשס"ז-תשס"ט.
כיום: מרצה בכירה בחוג להיסטוריה של עם ישראל באוניברסיטת תל-אביב וראש המרכז לחקר השואה בפולין במכון הבינלאומי לחקר השואה ביד ושם.

ד"ר דימיטרי שומסקי, תשס"ז - תשס"ט.
כיום: מרצה בחוג להיסטוריה של עם ישראל ויהדות זמננו באוניברסיטה העברית.

ד"ר ריימונד לייכט, תשס"ח.
כיום: מרצה בכיר בחוג למחשבת ישראל ובתכנית לפילוסופיה, היסטוריה וסוציולוגיה של המדעים באוניברסיטה העברית.

ד"ר עוזי ליבנר, תשס"ח-תשס"ט.
כיום: מרצה לארכיאולוגיה קלאסית באוניברסיטה העברית.

ד"ר עמוס גולדברג, תשס"ח-תש"ע.
כיום: מרצה בכיר בחוג להיסטוריה של עם ישראל ויהדות זמננו ובבית הספר לספרויות באוניברסיטה העברית.

ד"ר אורי גבאי, תשס"ט-תשע"א.
כיום: עמית בתוכנית עמיתי בובר במדעי הרוח והחברה באוניברסיטה העברית.

ד"ר אהוד קריניס, תשס"ט-תשע"א.
כיום: חבר בקבוצת מחקר במרכז כץ למחקר מתקדם במדעי היהדות באוניברסיטת פנסיילביה.

ד"ר דלית אסולין, תש"ע-תשע"ב.
כיום: מרצה בחוג ללשון העברית, אוניברסיטת חיפה.

ד"ר ש"י סקונדה, תש"ע-תשע"ב.
כיום: עמית בתכנית עמיתי בובר במדעי הרוח והחברה באוניברסיטה העברית.

ד"ר מעוז כהנא, תשע"ב -

ד"ר יאיר ליפשיץ, תשע"ב -

ד"ר יאיר פורסטנברג, תשע"ב -

ד"ר אילה אליהו, תשע"ג

ד"ר יוסף ויצטום, תשע"ג -

ד"ר קייטלין מסלר, תשע"ג -

גיא דרשן

גיא דרשן למד לימודים קלאסיים ומקרא באוניברסיטה העברית, ועבודת הדוקטור שלו מוקדשת להשוואה של סיפורי ראשית בספר בראשית למסורות נוספות ממזרח הים התיכון הקדום. הצעת המחקר שלו לסכוליון: חקר קובצי המשפט שבמקרא לאור חומר דומה ממזרח הים התיכון.

סיפור בני האלהים ובנות האדם (בראשית ו' 1-4) לאור קטלוג הנשים ההסיודי

ארבעת הפסוקים הראשונים בבראשית ו הם מן הפסוקים החידתיים ביותר בתורה, ומוסכם על הכול כי היחידה חסרה ופרגמנטרית. בהרצאה זו אעמוד בקצרה על הבעיות שעלו במחקר בנוגע לסיפור פרגמנטרי זה, ואבקש להתחקות אחר צורתו המקורית לאור ההקבלה לחיבור הגנאלוגי היווני החשוב ביותר - קטלוג הנשים ההסיודי. אתמקד בעיקר בסצנה המתוארת בפפירוס ברלין 10560, המשמר חלק מסופו של קטלוג הנשים, ובמסורות קרובות מהעולם היווני הקדום, שלא זכו לתשומת לב מספקת בחקר המקרא. להשוואה בין מקורות אלו יש חשיבות ללימוד המסורות שהילכו במזרח הים התיכון במחצית הראשונה של האלף הראשון לפנה"ס וגלגוליהן, ולהבנת תהליכי היווצרותו של הסיפור המקראי.



על אודות המרכז

ביוזמת נשיאה לשעבר של האוניברסיטה העברית, פרופ' מנחם מגידור, ובסיועה הנדיב של קרן מנדל מקליבלנד, אהיו, הוחלט על הקמת "סכוליון - מרכז למחקר רב תחומי בלימודי היהדות". מקום מושבו בבניין רבין למדעי היהדות, והוא החל לפעול בשנת תשס"ג.

מטרתו המקורית של המרכז הייתה לעודד נתיבי מחקר רב-תחומיים אשר יעמידו את לימודי היהדות במרכז השיח התרבותי המתנהל בארץ ובעולם, וגם לבסס את מעמדה של האוניברסיטה העברית כגורם מוביל בחקר היהדות. החל בשנת תשע"ב הורחב המנדט של סכוליון והוא מוקדש כעת לכל התחומים והמקצועות של מדעי הרוח. השאיפה היא ליצור קהילה אקדמית רב-גילאית ורב-תחומית חיה ותוססת, שתשכיל לקיים בין כתליה שיח ושיג פורה, פתוח וידידותי. לפיכך תנאי להצטרפות לסכוליון היא נכונות לבצע את העבודה המחקרית בבניין רבין באופן שיבטיח נוכחות קבועה של חוקרים.

רשימת חברי הוועדה האקדמית תשע"ג

- פרופ' מנחם בן-ששון - נשיא האוניברסיטה העברית
- פרופ' אשר כהן - רקטור האוניברסיטה העברית
- פרופ' ראובן עמיתי - דיקן הפקולטה למדעי הרוח
- פרופ' ישראל יובל - ראש אקדמי של בי"ס ג'ק, ג'וזף ומרטון מנדל ללימודים מתקדמים במדעי הרוח
- פרופ' שלמה נאה - ראש המכון למדעי היהדות ע"ש מנדל
- פרופ' דניאל שוורץ - ראש אקדמי של מרכז סכוליון
- פרופ' ז'ודית אולשובי-שלונגר - סורבון (EPHE), פריז
- פרופ' פיטר מילר - בארד קולג', ניו יורק
- פרופ' אדוין סרוסי - מוסיקולוגיה
- פרופ' מלכה רפפורט חובב - בלשנות

דברי ברכה

מאת נשיא האוניברסיטה העברית

ברוכים הבאים למרתון מלגאי מנדל לשנים תשע"ד-תשע"ו - מועמדים למלגות מנדל, חברי סכוליון והתוכניות האחרות בפקולטה, תלמידי מחקר ומורים.

המחזור החדש של מלגאי מנדל נכנס בשערי סכוליון בסימן עשור למפעל ובסימן פתיחת בית ספר מנדל ללימודים מתקדמים במדעי הרוח. סכוליון שימש מעין "מעבדה" לניסויי דרכי חיברות בין חוקרים בגילאים שונים ומתחומים שונים, ותוצאת המפגש בין קבוצות מחקר רב-תחומיות עם מלגאי בתר-דוקטורט הייתה מפרה והציבה תקן גבוה למפעל ההמשך.

בית ספר מנדל משמש מרחב התפתחות לחוקרים צעירים מצטיינים, תלמידי מוסמן וד"ר ומלגאי בתר-דוקטורט, הבאים מתוכניות רבות בפקולטה למדעי הרוח של האוניברסיטה העברית ומחוצה לה. בניית בית הספר היא מהלך הכורך יחד פיתוח תוכניות לימודים לתלמידים מתקדמים, ליווי של תלמידים אלו בפעילות אקדמית אינטנסיבית, העמדת משאבים כספיים ובניית מרחבים פיזיים לתלמידים כדי שיוכלו לפנות את זמנם למחקר והקמת מבנה ייעודי לבית הספר. בתקופת ההיווצרות הזו של בית הספר, מתגבשות ומתעצבות מסגרות הפעילות מתוך פתיחות הדדית וחדוות יצירה אשר תסייע ליצירת קהילה אקדמית רעננה ומפרה.

הצירוף של "מרתון" ו"סכוליון" מעביר אותנו לעולם של יוון הקדומה - חברה ותרבות שהיו למופת לדורות. רמת הזיקה לתרבות היוונית הייתה לסמל לפתיחות או להסתגרות, לרוחב דעת או לצמצומה, לבחינה ביקורתית של העולמות הסובבים או לקבלת מרות וסמכות.

תודה למלווים הרבים והנאמנים של המהלכים לבחירת המועמדים למלגות מנדל; תודה לקרן מנדל על נדיבות ושותפות רבת-שנים והישגים; וברכת הצלחה לכל המתחרים.

פרופ' מנחם בן-ששון

בית המדרש ללימודי התלמוד בבית
ללימודים מתקדמים במדעי הרוח



האוניברסיטה העברית בירושלים
הפקולטה למדעי הרוח

סכוליון
מרכז למחקר רב תחומי
במדעי הרוח והיהדות



תקצירים

מרתון 2013

הרצאות המועמדים הסופיים למלגות מנדל לשנים תשע"ד-תשע"ו